

WEİMAR CUMHURİYETİ KÜLTÜR POLİTİKALARI VE ALTIN YIRMİLİ YILLAR

Öğr. Grv. Mehmet Remzi DEMİREL

ÖZET

Bu çalışmada, temel anlamda Weimar Cumhuriyeti dönemindeki kültür politikaları ve bu dönemin içinde bir evre olan “Altın yirmili yıllar” incelenmiştir. Almanya'nın ilk defa parlamenter sistemle tanışması ve bu sistemle gelen özgürlüklerin sanata olan etkileri üzerinde durulmuştur. Ekspresyonizm ve Yeni Nesnellik akımları tanımlanmış ve onları hazırlayan etmenlere değinilmiştir. Bunun yanında ekspresyonizmin neden eleştirildiği ve yeni nesnel anlayışa geçişteki amacın ne oldu açıklanmıştır. Bu dönemde önemli bir yeri olan Bauhaus okulundan ve o okulun üstlendiği rol üzerinde durulmuştur. Sonra roman, tiyatro ve şiirdeki yeni nesnellik anlayıştan bahsedilmiş ve örnekler verilmiştir. Daha sonra toplum üzerinde önemli etkileri olan müzik ve sinema alanlarındaki yeni oluşumlardan ve sosyal yaşamı eleştiren eserlerden örnekler verilmiştir. Son olarak da, bu dönemdeki modernizm karşıtlarına ve onların çalışmalarına değinilmiştir.

Anahtar kelimeler: Altın yirmiler, Weimar, Kültür politikaları, yeni nesnellik.

THE WEIMAR REPUBLIC'S CULTURAL POLICY AND GOLDEN TWENTIES

ABSTRACT

In this study, culture policies in Weimar Republic and “the Golden Twenties” which is a phase in this period is evaluated. The introduction of parliamentary system in Germany and the effect of the freedom within the system on art is elaborated. Expressionism and New Objectivity trends are described and the corresponding factors are mentioned. Additionally, the reasons to criticize expressionism and the objective under the transmission to new objectivity understating is explained. Bauhaus school that has an important part in this period and the role of this school are emphasized. Later, new objectivity in novel, theatre, and poetry are mentioned and examples are presented. In addition, new formations in the publicly effective music and cinema and work that criticise social life are exemplified. Lastly, the contrast of modernism in this period and related work are mentioned.

Key words: Golden twenties, Weimar, cultural policies, new objectivity.

1.GİRİŞ

Sanat eseri tek başına var olmaz. Onun, bir ruha veya öze ihtiyacı vardır. Sanat ürünü veya objesi için bu ruh düşüncedir. Düşünce ise her topluma ve o toplumun içinde var olduğu zamana göre değişmektedir. Bu nedenle bir döneme ait sanat eserlerini incelerken, o dönemin düşüncesini ve sosyal olaylarını bilmek gerekmektedir.

1920'li yılların Almanya'sında üretilen sanat eserlerinin çoğunluğu politik bir tavra sahiptir. Bu eserlerin politik olmalarının önemli sebeplerinden biri Almanya'nın savaştan yenik ayrılmasıdır. Örneğin savaştan galip ayrılan devletlerde (Fransa ve İngiltere gibi) savaşın iyi veya kötü yanlarını konu olan bazı eserlerle karşılaşmak mümkün olsa da, genel politik bir tavır olarak görmek mümkün değildir. Oysa Almanya'da bu genel politik tavır, Yeni nesnellik (Neue Sachlichkeit) sanat akımının doğmasına yol açmıştır. Ve bu akım diğer bazı sanat akımları gibi sınırları aşmamıştır. Yani sadece Almanya'da yaşanmıştır. Bu nedenle, kültür politikası bir sorun olarak incelendiğinde, Almanya'daki Weimar Cumhuriyeti dönemi örneği uygun bir tercih olacaktır.

Tarihin en kanlı savaşlarından biri olan 1. Dünya savaşı (1914-18), milyonlarca insanın ölümüyle sonuçlanmıştır. Avrupa merkezli olmakla beraber, küresel ölçekte gerçekleşen bu savaş siyasi ve ekonomik anlamda birçok değişimin yaşanmasına sebep olmuştur. Bu değişimlerden biri, savaşta yenilen ittifak devletleri arasında yer alan, Alman hükümetinin Versay Barış Antlaşmasını imzalayarak monarşiden parlamenter sisteme geçmesi olmuştur. Almanların ilk demokrasi tecrübesi olan bu dönem siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklarla dolu olsa da özgürlüğün kültür ve sanattaki etkileri büyük olmuştur.

Bu dönemde, sanat tarihinde iz bırakmış önemli örneklerle karşılaşmaktayız. Dışavurumcu (Expressionismus) ve yeni nesnellik (Neue Sachlichkeit) gibi anlayışlarda yaratılan sanat eserleri sonraki kuşak Avrupa ve Amerikan sanatını büyük oranda etkilemiştir. Bu nedenle, bu akımların nasıl ve nerede doğduklarını öğrenmek (özellikle sanat eğitimcisi ve öğrencisi açısından) önem arz etmektedir.

Weimar Hükümetinin ömrü kısa olmasına karşın yürütülen kültürel politikalar sayesinde, çok sayıda ve nitelikli sanat eserleri üretilmiştir. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde, bu kısa dönemde ortaya çıkan sanat akımlarını ve bu akımlara bağlı üretilmiş olan sanat eserlerinden örnekler yer almaktadır.

2. WEİMAR CUMHURİYETİ VE ALTIN YİRMİLİ YILLAR (GOLDENER ZWANZİGER)

Alman tarihinde 1918-1933 tarih aralığı, Weimar Cumhuriyeti dönemi olarak adlandırılır. Weimar Cumhuriyeti 1. Dünya Savaşından hemen sonra, Philipp Scheidemann'ın 1918 tarihinde cumhuriyetin kurulduğunu ilan etmesiyle başlamıştır. Almanlar, parlamenter demokrasi ile ilk defa bu dönemde tanışmıştır. Kaynakların çoğu o dönemi dört parçaya ayırmada hemfikirdir. Ama dönemlerin tarihlendirilmesi konusunda farklılıklar yaşanmıştır. Bu çalışmadaki tarihlendirme, Düsseldorf Heinrich Heine Üniversitesi Tarih Enstitüsünde yayınlanmış olan şekli dikkate alınarak yapılmıştır.

1. Dönem: Cumhuriyetin Kurulması (1918-1919)
2. Dönem: Kriz Yıllarının Başlangıcı (1919-1923)
3. Dönem: Altın Yirmili Yıllar (1924-1929)
4. Dönem: Ekonomik Kriz ve Demokrasinin Sonu (1929-1933)

1. Dünya savaşı sonunda itilaf devletleri ile savaşta mağlup olan Almanya arasında, 1919'da Versay Barış antlaşması imzalanmıştır. Almanya, ağır maddelere rağmen, ablukadan kurtulmak için, anlaşmayı kabul etmek zorunda kalmıştır. Almanya, bu anlaşmayla toprak kaybetmenin yanında, yüksek savaş tazminatı ödemek zorunda kalmıştır. Yine bu anlaşmayla, Almanya'da deniz altı ve uçak üretimi durdurulmuştur. Ayrıca Almanlara, en fazla yüz bin kişilik bir ordu bulundurabilme hakkı tanınmıştır. Bu ağır şartlar ve yükümlülükler 1920-1923 arası dönemin buhranlı geçmesine yol açmıştır. Bazı tarihçiler, Almanya'da aşırı milliyetçiliğin yükselişini ve Hitler'in başa gelmesiyle Weimar Cumhuriyeti döneminin son bulmasını, bu ağır şartlara bağlamışlardır.

Resim 1. Kriz sonrası Berlin sokaklarında bir işsiz, 1930, (LeMO - Lebendiges Museum Online) Pankartta yer alan ifade: İş arıyorum, her türlü!

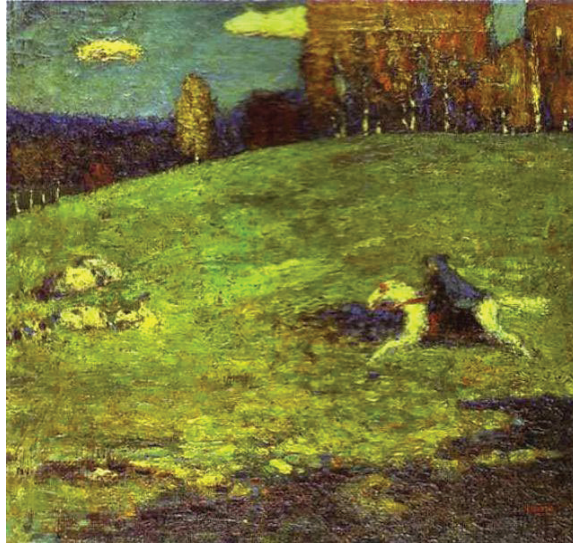
1924-1929 yılları ise bir önceki yıllara nispeten daha istikrarlı geçmiştir. Bu yıllardaki bazı gelişmeler Almanyanın politik yönden rahatlamasını ve dolayısıyla ekonominin düzelmesini sağlamıştır. Fransa, İngiltere, İtalya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya devletleri ile 1925'te imzalanan Locarno Antlaşması, Almanya'yı siyasi anlamda rahatlatan önemli gelişmelerden biri olmuştur. Bu anlaşma, 1. Dünya savaşında dışlanmış olan Almanya tekrar uluslararası sisteme girmiştir. 1926'da Almanya'nın Milletler Cemiyetine üye

olması diğer önemli politik gelişmelerden biri olmuştur.

Ekim 1929'da New York Borsasındaki kırılganlıkla başlayan ekonomik kriz birçok ülkeyi etkilemiştir. Almanya bu etkilenen devletlerden biridir. "Altın yirmili yıllar" diye adlandırılan ekonomik düzelme ve refah dönemi bu krizle beraber son bulmuştur (Kammler, 2005, s. 63). Ekonomik krizle beraber işsiz kalan ve fakirleşen kesimin milliyetçi bir parti olan NSDAP'ye yönelmesine neden olmuştur. 1932 yıllarında yapılan bir araştırma işsizlik oranının %30 olduğunu göstermiştir.

3. EKSPRESYONİZM / DIŞAVURUMCULUK

Ekspresyonizm 20. Yüzyılın başlarında Almanya'da ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Ekspresyonizm kelimesi, Latince "expressio" kelimesinden gelmektedir. Latince'deki "expressio" kelimesi ise "ifade, anlatım" gibi anlamlara gelmektedir. Naturalizm, akademizm ve empresyonizme bir tepki olarak resim, grafik ve heykel alanlarında ortaya çıkmış bir dünya görüşüdür. Bu görüşün ilk izleri Cezanne, Van Gogh, Gauguin ve Munch'da görülür. Ekspresyonizm için doğanın mizaca göre anlatımı önem kazanır (Turani, 1975, s. 35).

Resim 2. Wassily Kandinsky, Mavi binici, 1903, Münih

Birçok akım ve dönemin anlayışını, ortaya çıkar çıkmaz isimlendirmek mümkün olmamıştır. Ortaya çıkan bu anlayışlar, ancak belli bir gelişim gösterdikten sonra isimlendirilebilmiştir. Ekspresyonist anlayışta da böyle bir durum söz konusudur. 1880'lerden itibaren ortaya çıkmaya başlayan ekspresyonist üsluptaki örnekler, belli bir sanat akımının ürünleri olarak kabul edilmeleri, 1911'de sanat eleştirmeni Wilhelm Worringer'in "Ekspresyonizm" kelimesini kullanması ile başlamıştır. Tabi bu anlayışın "Ekspresyonizm" diye bir adlandırılma ile ortaya çıkmasında, Almanya'da kurulmuş olan, iki önemli sanat grubunun etkisi büyüktür. Bunlar: Mavi Binici (Der blaue Reiter) ve Köprü (Die Brücke) gruplarıdır. Köprü sanat grubu 1905 yılında dört mimarlık öğrencisi tarafından Dresden'de kurulmuştur. Sanat tarihine geçmiş bu dörk kişinin isimleri şöyledir: Ernst Ludwig Kirchner, Fritz Bleyl, Erich Heckel ve Karl Schmidt-Rottluff. Mavi Binici sanat grubu ise Wassily Kandinsky ve Franz Marc tarafından 1911 yılında Münih'te kurulmuştur. Grubun ismi Kandinsky'nin 1903 yılında yapmış olduğu mavi binici adlı esere dayandırılmaktadır.

Weimar Cumhuriyeti döneminde, farklı sanat dallarında, ekspresyonizm sanat anlayışına ait birçok eser üretilmiştir. Bu önemli eserlere, yazının ilerleyen bölümlerinde, kendi alanları ile ilgili başlıklar altında yer vereceğiz.

4. YENİ NESNELİK (NEUE SACHLICHKEIT)

Yeni nesnellik (Die neue Sachlichkeit) 20. yüzyılın ilk yarısında, Almanya'da ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Bu kavram ilk defa Almanya'nın Mannheim şehrinde 1925'teki bir sergide sanat tarihçisi Gustav Friedrich Hartlaub tarafından kullanılmıştır. Bu sergide Max Beckmann, George Grosz ve Otto Dix gibi sanatçılar yer almaktaydı (Crockett, 1999, s. 146). Yeni nesnellik akımının bu ilk çalışmaları, bir açıdan bakıldığında, Ekspresyonizme bir tür karşı çıkıştır (Michalsk, 2003, s. 16). Çünkü bu yeni akımda Ekspresyonizm akımındaki gibi kişisel dışavuruma yer verilmemiştir. Olaylar nesnel bir bakış açısı ile yansıtılmıştır. Dönemin sanatçı ve edebiyatçıları kişisel yargı ve değerlendirmelerden çok sosyal gerçekliği bütün çıplaklığı ile gözler önüne sermeye çalışmışlardır.

Resim 3. Otto Dix, Kart oynayan savaş sakatları (Kartenspielende Kriegskrüppel), 1920, Berlin

Ekspresyonist çalışmaların, içe dönük ve öznel bir yanları olduğu bilinmektedir. Bu nedenle ekspresyonist üslup, 1. Dünya savaşı sonrasındaki sosyal problemleri ve benzer temaları objektif bir bakış açısı ile işleyememiştir. Ekspresyonist sanattaki bu öznel tutum yeni nesnellik akımı üyelerince bencil olarak kabul edilmiştir. Bu tutuma karşılık yeni nesnellik akımı sanatçıları, çalışmalarında sosyal yaşamın gerçeklerini nesnel bir şekilde işlemeye çalışmışlardır.

Bu sosyal gerçeklik Otto Dix'in Kart oynayan savaş sakatları (Kartenspielende Kriegskrüppel) adlı çalışmasında açıkça görülmektedir. Bu tabloda askerlerin kahramanlıklarından çok zavallılıkları resmedilmiştir. Kahraman askerleri değil, savaşta organlarını kaybetmiş sakatları görmekteyiz. Üstelik bu sakatlar ciddi bir duruşla değil de oyun oynarken resmedilmiştir. O dönemin sosyal yaşamına yapılmış bir

eleştiri olsa da, muhafazakârlar tarafından hoş karşılanmamıştır. Bu nedenle, bu çalışma Hitler döneminde yaptırım uygulanmış ve toplatılmış resimler arasında yer almıştır.

5. BAUHAUS OKULU

Bauhaus okulu Walter Gropius tarafından 1919'da Almanya'nın Weimar şehrinde kurulmuştur (Jüllig, 2014:4). Bu okul mimar, sanatçı ve tasarımcılara yaratıcılıklarını kullanarak modern formlara sahip tasarımlar yapabileme imkânı sağlıyordu. Bunun yanında Bauhaus'da mimari, resim ve el sanatları gibi farklı disiplinlerin bir arada yürütülmesi de hedeflenmişti. Bu okulda, Walter Gropius, Hannes Meyer, Ludwig Mies van der Rohe gibi mimarların yanında Wassily Kandinsky, Paul Klee ve Lyonel Feininger gibi ressamlar da yer almıştır (Sturm, 2011, s. 50). Bilinen tasarımcıları ise Marcel Breuer ve Marianne Brandt'tir. Bu okul daha sonra modernite yanlısı olmayan Thüring Hükümetinden dolayı 1925 tarihinde Dessau'ya taşınmıştır.

Klubsessel Modell B 3, 1926

Resim 4. Kulüp koltuk modeli b 3 (klubsessel model b 3), 1926

Bauhaus okulundaki anlayış, bir yönüyle toplumsal sorunlara bir çözüm getirmeye çalışmıştır. Savaş sonrası o zor şartlarda, daha yaşanılır bir çevre yaratmaya çalışmıştır. O nedenle, Bauhaus düşünce ve üretimde işlevsel bir üslupla hareket etmiştir. Okul o dönemdeki sosyal gerçekliğe uygun hareket ederek, üretilen şeylerin hem ucuz hem de kalıcı olmasını hedeflemiştir.

İşlevsellik, ucuzluk ve kalıcılık unsurlarını üretim sürecinde bir ürün olarak ortaya çıkarmaya çalışmak, bazen estetik olmayan ürünlerin üretilmesine yol açmıştır (Gombrich, 2007, s. 560).

Bauhaus okulunu önemli kılan şeylerden biri de teori ve pratiğin birlikteliğidir. Sanat ve bilimi kendinde barındıran tekhné kavramı burada, Bauhaus ile yeniden hayat bulmuş gibidir. Sanatsal yaratımın belli bir amaç ve ihtiyaca yönelik kullanılması düşünülmüştür. Toplumsal ihtiyaçlardan uzak kendi alanında bağımsız bir tavır olmaktan çıkan sanatsal yaratım süreci, endüstri ürünleriyle ve mimari yapı elemanlarıyla birleşmiştir.

6. EDEBİYAT

Ekspresyonizmin dış dünyadaki gerçekliği değil de, bireye dönük içsel yaşantıyı ön plana çıkartması belli sorunlar yaşayan o toplum nezdinde eleştirilmiştir. Bu nedenle, Ekspresyonizmin bireyciliğinden Yeni Nesnellığe doğru bir yönelme söz konusu olmuştur. Bu yönelmede savaşın büyük bir etkisi vardır. Öyle ki, sosyal hayatta çözülemeyip zamanla daha da belirgin bir hale gelen sorunlar militarizme karşı bir hareketin gelişmesine neden olmuştur.

6.1. Roman ve Tiyatro

Romanlar, tarihi konuları da içine almakla beraber, dünya savaşını eleştirmişlerdir. Erich M. Remarques'in romanı bu dönemde "Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok" (Im Westen nichts Neues) ismi ile tanınır olmuştur. Roman savaşın dehşetini ve bir yönü ile anlamsızlığını işlemiştir.

Eserde, vatansever bir öğretmenin öğrencilerini gönüllü olarak 1. Dünya savaşına katılmaları için ikna etmesi ve savaşa katılan bu gençlerin savaşın ortamındaki ezilmişliklerini ve pişmanlıklarını okuyucuya göstermektedir.

Dönemin diğer önemli eserleri, Hans Falladas tarafından kaleme alınan "Küçük Adam Ne Oldu Sana" (Kleiner Mann– was nun?) ve Alfred Düblin "Berlin Alexanderplatz" adlı romanlarıdır.

Yeni Nesnelci anlayıştaki tiyatroya, Carl Zuckmayers'in "Köpenick Yüzbaşı" (Der Hauptman von Köpenick) adlı eseri örnek olarak verilebilir. Bu eserde, bir ayakkabı ustası olan Friedrich Wilhelm Voigt'un bir vatandaş olarak yaşadığı brokratik sorunlar işlenir. Bununla birlikte, Köpenick Yüzbaşı eserinde, bir üniformanın toplumsal yaşamdaki etkileri mizahi bir şekilde işlenmiştir.

6.2. Şiir

Şiir de ise yeni nesnel anlayışın sınırları içinde "Gebrauchslyrik" kavramı gelişmiştir. Bu kavram, fayda ve kullanma gibi anlamlara gelen "Gebrauch" ile şiir anlamına gelen "Lyrik" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bu kavram ilk olarak 1927 yılında yapılmış olan bir şiir yarışması bağlamında, Bertolt Brecht tarafından Die literarische Welt adlı dergide kullanılmıştır (Zymner, 2015, s. 159). Bu şiir çeşidini Kullanımlık veya faydalı şiir diye isimlendirmek mümkündür. Çünkü bu şiirler, belli bir zaman diliminde, belli bir amaç için yazılmış ve okuyucunun yararına sunulmuştur. Bu dönemin şairleri, şiirlerini estetik kaygı ve duygusal süslemelerden uzak somut ifadelerle oluşturmuştur. Amaç okuyucunun dikkatini dönemin sorunlarına yönlendirmek olmuştur. Şiirin anlam olarak, olabildiğince açık ve çok anlamlara gelmemesine özen gösterilmiştir.

Brecht ve Tucholsky bu kavrama, tüm edebi eserleri kapsayacak şekilde genel bir anlam (Gebrauchsliteratur) yüklemişlerdir. Bunun yanında, bu kavrama politik bir işlev kazandırmaya çalışmışlardır Erich Kästner ise bu kavramı daha çok özel bir alanda tutmaya (şiir alanında) çalışmıştır. Kästner'in yapmış olduğu tanımlamalar çoğunlukla günlük yaşamla ilişkilidir. O, şiiri hemen tüketilecek veya hazmedilecek bir ürün gibi görmüştür. Bazıları, yapılan bu kullanımlık şiir tanımlarının birbiriyle uyumlu olmadıklarını söylemişlerdir. Bu düşüncenin de, Kästner, Brecht ve Tucholsky gibi şairlerin kullanımlık şiir (Gebrauchslyrik) kavramına

yüklediği anlamdan kaynaklandığı görülmektedir (Drouve, 1999, s. 114). Bu farklı tanım ve açıklamalar, bir yönüyle “Gebrauchslyrik” anlayışını zenginleştirmiştir.

Bertolt Brecht, Kurt Tucholsky, Erich Kästner ve Joachim Ringelnatz bu dönemin önemli bazı şairleridir.

7. MÜZİK VE SINEMA

Müzikte yeni nesnel anlayışın yanında, Amerika’daki caz müziğin etkisi görülmektedir. Besteler gayet açık bir şekilde yapılandırılmıştır. Parçalar, romantik kaygılardan uzak bir tavırla bestelenmiştir. Çoğunlukla kabare ve sinema için besteler yapılmıştır. Üç Kuruşluk Opera (Dreigroschenoper) bu dönemin önemli müzikal tiyatro oyunlarından biridir. 1928’de Bertolt Brecht tarafından yazılmıştır. Kurt Weill ise bu oyunun müziğini bestelemiştir. 1928’de müzik gurubu “Comedian Harmonists” ön plana çıkan diğer önemli isimlerden biridir. “Veronika, der Lenz ist da” ve “Wochenende” adlı eserleri hızlı bir şekilde popüler olmuştur.

Sinemanın müzik gibi uzun bir tarihe sahip olduğunu söylemek yanlış olur. Almanya’da ilk defa 1895 tarihinde Berlin’de film gösterimi yapılmıştır. 1908’e kadar filmlerin izlenebileceği mekânlar pek yoktu. Daha sonra dünya savaşı ile birlikte yükselişe geçer film sektörü (Bonte, 1997, s. 87). Sinema, bir sanat alanı olarak geç doğmuştur ama yeni nesnel anlayış hareketiyle diğer sanat alanların arasına katılmıştır. Sanatın bu yeni dili insanları büyülemiş ve kendine hayran bırakmıştır.

Hem Ekspresyonist (dışavurumcu) hem de Yeni Nesnellik sanat anlayışına uygun filmler çekilmiştir. Yönetmenliğini Robert Wiene’nin yapmış olduğu Dr. Caligari’nin Muayenehanesi (Das Cabinet des Dr. Caligari, 1920), Alman dışavurumcu sinemasının ilk örneklerindedir. Bu sessiz film bir alman kasabasındaki esrarengiz seri cinayetleri konu olarak işlemiştir. Film aynı zamanda kurgu ve kamera kullanımı açısından sinema tarihindeki müstesna yerini almıştır.

Resim 5. Metropolis film afişi, 1927

Weimar döneminde çekilmiş diğer bir örnek ise Nosferatu, bir dehşet senfonisi (Alm. Eine Symphonie des Grauens, 1922) adlı filmidir. Yönetmenliğini Friedrich Wilhelm Murnau'nun yaptığı bu film, aynı zamanda ilk Drakula filmi olma özelliği taşımaktadır.

Sinema tarihinin diğer önemli filmlerinden biri olan metropolis de bu dönemde çekilmiştir. Bu sessiz filmin yönetmenliğini Fritz Lang yapmıştır. Film toplumsal sorunları kentleşme ve mekanikleşme olgusu ile beraber işlemiştir.

Thomas Elsaesser bir yazısında film için “film bir felaket olan 1. Dünya Savaşı ve bu savaşın yarattığı siyasal konjonktürün arkasında bıraktığı enkazın tüm fiziksel ve ideolojik kalıtını sünger misali soğurmuştur. Film sosyokültürel arka planını neredeyse tümüyle bu bellekten devşirmiştir.” yorumunu yapmıştır (Clarke, 2012, s. 64).

9. MODERNİZM KARŞITLARI

Weimar Cumhuriyetindeki ulusalcı muhafazakârlar ve radikal sağcılar Weimar demokrasisini dünya savaşı galiplerinin bir tür dayatması olarak görmüştür. Bu nedenle hem onların dayatması olan demokrasi hem de onun getirisi olan kültürel ürünlere karşı bir nefret duygusu uyanmıştır. Bu dayatmanın tüm ürünleri “Amerikancı” ya da “Bolşevik kültür” olarak nitelendirilmiştir. 1. Dünya savaşı galibi devletlerin dayatması olan tüm bu ürünlere var güçleriyle karşı koymaya çalışmışlardır. Amerikan ve Bolşevik kültürlerine karşı verilen bu mücadele, Alman Kültürü Mücadele Birliği’ni (Kampfbund für deutsche Kultur) kurmalarıyla daha da güçlenmiştir. Bu birlik 1928’de NSPAD tarafından kurulmuştur. Birlik, eski alman kültürünü ve alman halk müziğini teşvik etmiştir. Özellikle, Adolf Hitler’in partisinin yönetiminde söz sahibi olduğu eyaletlerde, adeta bir kültür savaşı yapılmıştır. Örneğin Thüringen Eyaleti’nde modern resim sanatının 70 örneği Weimar Kalesi’nden kaldırılmıştır. 1932’de ise Dessau’daki Bauhaus okulunu Berlin’e taşınmaya zorlamışlardır (Sturm, 2011, s. 51).

Ernst Jünger’in savaş günlüğü olan Metal Fırtınaları (In stahlgewittern) adlı kitabı, geleneksel gruplar tarafından en çok okunan kitaplar arasında olmuştur. 1920 yılında yayınlanmış olan bu eserin yazarı, askerliği yiğitlik diye tarif etmiş ve savaşın bir toplumun kaderi olduğunu söylemiştir. Bu kitabın tarafsız bir dil ile yazıldığını hatta bazı yönleri ile savaş karşıtı olduğu yorumunda bulunanlar da olmuştur (Martus, 2001, s. 18).

Gelenekseli savunanlar, modernizm fırtınasının, insan, doğa ve tanrı gibi sonsuz hayata ait olan değerlere zarar verdiğini düşünmüşlerdir. Onlara göre tüm bunlara sebep olan şey Amerikalı hayat tarzı, Bolşevik kültürü ve (yönetim şeklinin değişmesi) demokrasi olmuştur. Böyle bir sosyolojik ortamda, Adolf Hittler gibi diktatör ruhlu birisinin doğmasına ve tüm gücü eline alabilmesine olanak sağlamıştır (Weichlein, 1996, s. 191).

SONUÇ

Kültürel varlıkların oluşum sürecinin zor ortamlarda sekteye uğramadan devam edebilmesinin önemli nedenlerinden biri toplumsal ve ekonomik sınıflardır. Weimar Cumhuriyeti dönemindeki kültürel çalışmaların savaş sonrası çetin şartlar içinde devam etmiş olması, dönemin Almanya'sındaki toplumsal ve ekonomik sınıflar olmuştur. O dönemde, savaş sonrasında, açlık ve sefaletin olduğu doğrudur ama böyle bir yoksulluğu, o dönemdeki toplum sınıfların tamamına yaymak yanlıştır. Zengin sınıf bu sıkıntılı ortamda dahi sanatsal üretimi desteklemiştir. O dönemin en maliyetli filmlerinden biri olan Metropolis filmi bunun iyi örneklerinden biridir.

Weimar Cumhuriyeti dönemindeki sanat ürünlerini ele alırken, özgürlük faktörüne dikkat etmek gerekir. Weimar Cumhuriyeti, sanatsal üretimdeki özgürlük için bir tür ara dönem özelliği taşımaktadır. Çünkü sanattaki özgür ortam, hem 1. Dünya savaşı öncesindeki imparatorluk döneminden hem de Weimar Cumhuriyetinden sonra gücü eline alan Hitlerin diktatörlük döneminden oldukça farklıdır.

Bu makaleden çıkarılabilecek diğer bir sonuç, siyasi ve ekonomik istikrarın sanat üretimine olan olumlu anlamdaki katkılarıdır. Nitekim "Altın Yirmili Yıllar" (Goldener Zwanziger) kavramının doğması bundan ötürüdür.

Diğer önemli bir konu da sanat tasarım ilişkisidir. Bireysel anlamda sanatsal üretimin yeterli görülmeyip, Bauhaus gibi okulların kurulması, sanatın sadece müze ve galerilerde değil, günlük yaşamda da yer almasını sağlamıştır. Sanat dokunulmaz ve sadece seyirlik bir şey değil aynı zamanda kullanıma elverişli ve yararlı bir şey olabileceği fikri gelişmiştir.

Edebiyatın dönemin sosyal problemlerine kayıtsız kalmadığı görülmektedir. Bu yolla hem toplumsal değişimde etkili bir rol almış hem de edebi tarihteki yerini almıştır.

Müzik ve sinemanın teknik gelişmelerle orantılı bir değişime uğradığı görülmüştür. Sanat ürününün çoğaltılabilir ve kopyalanabilir olması onun toplum içinde daha hızlı yayılabilmesini kolaylaştırmıştır. Müzikte yıldızların sinemada ünlü oyuncuların doğmasına yol açmıştır.

Son olarak, bu çalışmada yapabileceğimiz başka bir çıkarım da, kültür ve sanat alanındaki faaliyetler için, en tehlikeli ve zararlı toplumsal davranışın aşırılık veya gereğinden fazla tutuculuk olduğudur. Böyle ortamlarda özgürlük her zaman ikinci planda kalmaktadır. Özgürlüğün olmadığı yerde, kültür ve sanat ürünleri herhangi bir gelişim göstermez, arkaik özellikleri tekrar eder durur.

KAYNAKLAR

- BONTE A. (1997). Werbung für Weimar, Öffentlichkeitsarbeit von Grosstadtverwaltungen in der Weimarer Republik, Mannheim.
- CLARKE J. (2012). Sinema Akımları, Sinema Dünyasını Değiştiren Filmler, Kalkedon yayıncılık, İstanbul.
- CROCKETT D. (1999). German Post-Expressionism: The Art of the Great Disorder 1918-1924, The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania.
- DROUVE A. (1999), Erich Kästner- Moralist mit doppetem Boden, Tectum Verlag, Marburg
- GOMBRICH E.H. (2007). Sanatın Öyküsü, Çev. Erol Erduran, Ömer Erduran, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- STURM R. (2011). Weimarer Republik, Informationen zur politischen Bildung Nr. 261, Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn.
- JÜLLIG C. (2014). Weimarer Republik, Lemo Kapitel, Kunst und Kultur, Bauhaus, <https://www.dhm.de/lemo/kapitel/weimarer-republik/kunst-und-kultur/bauhaus.html> (21.12.2015).
- KAMMLER R. (2005). Geschichte im Überblick, (Korrigierte der 2003 erschienen Fassung) 2. Epochenüberblicke zur Deutschen, Eynatten.
- MARTUS S. (2001). Ernst Jünger, Metzler Verlag, Stuttgart.
- MICHALSK S. (2003). New Objectivity: Neue Sachlichkeit-Paintin in Germany in the 1920s, Taschen, Köln.
- TURANI A. (1975). Sanat Terimleri Sözlüğü, Toplum Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
- WEICHLEIN S. (1996). Sozialmilieus und politische Kultur in der Weimarer Republik, Vandenhoeck und Ruprecht, Göttingen.
- ZYMNER R. (2015), Handbuch Literarische Rhetorik (Handbücher Rhetorik), De Gruyter Mouton Verlag, Berlin/Boston.
- DÜSSELDORF H. H. UNI. (2017) Pdf Web: http://www.geschichte.hhu.de/fileadmin/redaktion/Fakultaeten/Philosophische_Fakultaet/Geschichtswissenschaften/Geschichte_Allgemein/Dateien/GK_Neuzeit/gk-neuzeit-fol9.pdf adresinden 28 Nisan 2017'de alınmıştır.